

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

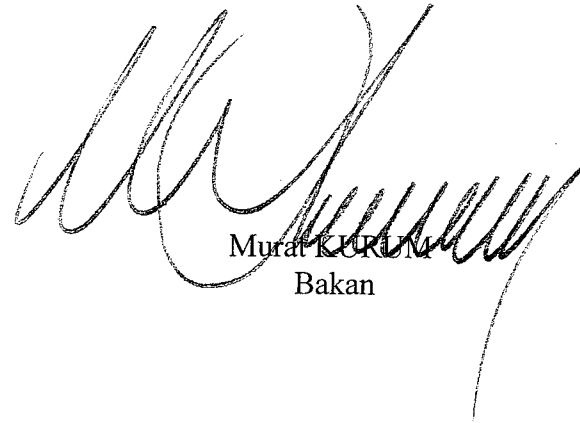
Sayı :30824082-610-11894228
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

27 Ocak 2023

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekillerimiz tarafından Bakanlığımıza yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Murat KURUM
Bakan

EK:

-Liste ve Ekleri (71 Sayfa)

7/19601 GK-3

**DİYARBAKIR MİLLETVEKİLİ
SAYIN CEYLAN AKÇA CUPOLO'NUN
TBMM 7/19601 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
İLİŞKİN SORULAR VE CEVAPLAR**

SORULAR

Bilindiği üzere maden arama faaliyetleri hem doğaya hem de insan topluluklarına önemli zararlar vermekte, genellikle ormansızlaşmaya, habitat tahribatına, toprak erozyonuna yol açarak ekosistemleri bozmakta ve biyolojik çeşitliliği tehdit etmektedir. **Diyarbakır Dicle ilçesi Pirejman ve Heridan köylerinde** ise; maden arama faaliyetlerinin insan yaşamı üzerindeki yok edici etkisi alarm vermiş durumdadır. Maden ocağının kullandığı kimyasallar ve ocaktan yayılan toz nedeniyle bölgede akciğer kanseri oranının arttığı, yeni doğan bebeklerin otizmlili olduğu, üzüm bağlarının kuruduğu, ağaçların renginin değiştiği basına yansıyan bilgiler arasındadır. 90'lı yıllarda boşaltılan köylerine yeniden dönen yurttaşlar, bilhassa maden ocağının kapasite arttırımından sonra bölgenin tekrar insansızlaştırılmaya çalışıldığına dair endişelerini ve maden arama faaliyetinin ekosistem, insan yaşamı, yerel miras üzerindeki zararları nedeniyle derhal durdurulması taleplerini CİMER'e bildirmişlerdir.

Basına yansıyan bilgilere göre; yaklaşık 30 yıldır madencilik faaliyeti süren mücavir alanda resmi maden arama faaliyeti 3 Ağustos 2011 tarihinde Yılmaz İnşaat Maden Nak. Gıda Sanayi ve Ticaret şirketi tarafından başlatılmış ve 27 Kasım 2019'da Ölmez Doğu Madencilik Nakliyat Sanayi ve Ticaret Şirketi'ne devredilmiştir. Firma, maden ocağı kapasite arttırımı için 26 Temmuz 2022'de Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'na başvuruda bulunmuş; Bakanlık tarafından 24 Ağustos 2022'de "Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu" kararı verilmiş, böylece **24,94 hektarlık alanda yapılan aramaların kapsamı 24 kat büyütülerek 532,77 hektara** çıkarılmıştır. AKP'li İsmet Ölmez'e ait Ölmez Doğu Madencilik firmasının, çalışanlarını köylü olarak göstererek kapasite arttırımı için onay aldığı da kamuoyuna yansıyan bilgilerdendir.

Bu bağlamda:

- 1- Ölmez Doğu Madencilik için kapasite artışı başvuru dosyasında yerel sakinlerin istihdam edileceklerini ifade ettiği iddiası doğru mudur?
- 2- Ölmez Doğu Madencilik firmasının mevcut maden arama alanına 24 kat büyüten kapasite artışının onaylanmasının sebebi nedir?
- 3- Bakanlık, kapasite arttırımına izin vermezden önce mücavir alan içinde yaşayanların görüşlerini almış mıdır? Almamışsa; Bakanlık, madenin kapasite artışı için ÇED kararını gözden geçirecek ve yerel halkı içeren şeffaf ve katılımcı bir süreç sağlayacak mı?
- 4- Bakanlık, kanser vakalarının , yenidoğanlarda genetik bozuklukların ve yaygın ekolojik bozulmanın arttığı Pirejman ve Heridan köylerinde, madencilik faaliyetlerinin çevre ve halk sağlığı üzerindeki etkilerini değerlendirmek ve azaltmak için hangi önlemleri almıştır?
- 5- Bakanlık, hava, su ve toprağın kirlenmesi ve üzüm bağlarının, antik ağaçların ve tarihi sit alanlarının tahribi gibi madencilik faaliyetlerinin neden olduğu çevresel hasarı doğrulamak için bağımsız denetimler veya değerlendirmeler yaptı mı? Yapmışsa bulgular nelerdir?
- 6- Madencilik faaliyetlerinden kaynaklanan ağır metal maruziyetinden etkilenen özellikle çocuklar ve savunmasız nüfus olmak üzere sakinlerin sağlık ve güvenliğini sağlamak için hangi adımlar atılıyor? Tıbbi izleme veya müdahale programları için planlar var mı?
- 7- Çevresel yıkım ve kültürel kayıp nedeniyle zorunlu göç konusunda köylülerin endişeleri göz önüne alındığında, Bakanlık etkilenen toplulukların mirasını, geçim kaynaklarını ve yaşam alanlarını korumak için hangi önlemleri almayı planlamaktadır?

- 8- Ekolojiye ve halk sağığına zarar verdiği tespit edilen şirketlere, özellikle bu şirketler siyasi parti üyeleriyle bağlantılı olduğunda, hangi yaptırımlar veya eylemler uygulanmaktadır?

CEVAPLAR

Diyarbakır İli, Dicle İlçesi, Kurşunlu ve Kayaş Mahalleleri Mevkii'nde Ölmez Doğu Madencilik Nakliyat San. ve Tic. Ltd. Şti. tarafından yapılması planlanan "ER:3127258 ve 200707001 Ruhsat Numaralı Kurşun-Çinko Ocağı Kapasite Artışı" Projesi'nin Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) için 10.12.2022 tarihinde başvuru yapılmıştır. Maden Ocağı Kapasite Artırımı Projesi bir arama projesi olmayıp işletme projesidir. 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 10' uncu maddesinde "Gerçekleştirmeyi plânladıkları faaliyetleri sonucu çevre sorunlarına yol açabilecek kurum, kuruluş ve işletmeler, Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu veya Proje Tanıtım Dosyası hazırlamakla yükümlüdürler." hükmü yer almaktadır.

Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Olumlu Kararı veya Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Gerekli Değildir kararı alınmadıkça bu projelerle ilgili onay, izin, teşvik, yapı ve kullanım ruhsatı verilemez; proje için yatırıma başlanamaz ve ihale edilemez. ..." hükmünde olup, 10. maddeye istinaden çıkarılan Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Yönetmeliği'nde Çevresel Etki Değerlendirmesine tabi faaliyetler kapasitelerine göre Ek-1 ve Ek-2 Listeleri'nde tanımlanmıştır. ÇED Yönetmeliği Ek-1 Listesi kapsamında kalan faaliyetler için ÇED süreci Bakanlığımızca, Ek-2 Listesi kapsamında kalan faaliyetlerin ÇED süreci ise ilgili Valiliklerince (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü) yürütülmektedir. ÇED Yönetmeliği Ek-1 Listesi kapsamında kalan projeler için ÇED sürecinin ne şekilde yürütüleceği ÇED Yönetmeliği'nin 7. – 14. maddelerinde, Ek-2 Listesi kapsamında kalan projeler için ise 15.- 17. maddelerinde tanımlanmıştır.

ÇED Süreci Bakanlığımızca oluşturulan İnceleme ve Değerlendirme Komisyonu üyesi kurum ve kuruluşların görüşleri doğrultusunda yürütülmekte olup, söz konusu projeye ilişkin verilen "ÇED Olumlu" kararı proje için belirlenen 20 komisyon üyesi kurum ve kuruluşların olumlu görüşleri doğrultusunda verilmiştir.

Proje için 19.01.2021 tarihinde Halkın Katılımı Toplantısı düzenlenmiş, Nihai ÇED Raporu 30.06.2022 tarihinden itibaren halkın görüşüne açılmıştır. ÇED sürecinde halktan gelen tüm görüşler Nihai ÇED Raporu'nun içerisinde değerlendirilmiştir.

Söz konusu projenin halk sağığına etkilerine yönelik değerlendirmeler Diyarbakır Valiliği İl Sağlık Müdürlüğüne yapılmış ve projeye ilişkin olumlu görüş verilmiştir.

Söz konusu "Kurşun-Çinko Ocağı Kapasite Artışı" Projesi'ne Bakanlığımızca 10.08.2022 tarih ve 6783 sayılı "ÇED Olumlu" kararı verilmiştir. Proje kapsamında herhangi bir zenginleştirme tesisi bulunmadığı gibi herhangi bir kimyasal kullanımı da söz konusu değildir. "ÇED Olumlu" kararına esas Nihai ÇED Raporu'nda ilgili taahhütler bulunmakta olup, Nihai ÇED Raporu'na Bakanlığımız web sitesinden (<https://eced-duyuru.csb.gov.tr/eced-prod/duyurular.xhtml>) ulaşılabilmektedir.

2872 sayılı Çevre Kanunu ve bu Kanun'a istinaden çıkarılan mevzuatlar kapsamında Bakanlığımız merkez ve taşra teşkilatında görevli denetim personelleri tarafından ani, birleşik ve şikâyet üzerine denetimler yapılmakta olup, Çevre Kanunu'na aykırı faaliyet gösteren veya kirliliğe sebebiyet verdiği tespit edilen kurum, kuruluş ve işletmelere, 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 20'inci maddesine göre idari yaptırımlar uygulanmakta, ayrıca çevre ve insan sağığı için tehlike oluşturan işletmelerin faaliyeti ise kısmen veya tamamen, süreli veya süresiz olarak durdurulmaktadır.

Ayrıca fiilin diğer Kanunlara göre suç oluşturması halinde Türk Ceza Kanunu ile diğer kanunların uygulanması için adli makamlara suç duyurusunda bulunmaktadır.